

Konzultacije s djecom i mladima u okviru izrade Nacionalnog akcijskog plana Jamstvo za svako dijete

Ured UNICEF-a za Hrvatsku
Zagreb, 2022.

SADRŽAJ

1. Način rada u procesu konzultacija s djecom i mladima.....	3
Uvod	3
Način i dinamika rada	3
2. Rezultati i zaključci konzultacija s djecom i mladima.....	5
Rezultati provedenih konzultacija s djecom i mladima	5
Sudionici	5
Rezultati.....	5
Rezultati provedene ZABUM voice online ankete	9
Sudionici	9

1. Način rada u procesu konzultacija s djecom i mladima

Uvod

Participacija djece i mladih jedan je od temelja građanskog društva. Osim što predstavlja ostvarenje prava zajamčenih Konvencijom o pravima djeteta, stvaranjem uvjeta da se glas djece i mladih čuje i uvaži, pridonosi se vidljivosti djece i mladih kao važne društvene skupine te percepciji djece kao nositelja i aktivnih uživatelja svojih prava. Sudjelovanje djece i mladih važno je za svu djecu i mlade, a posebno za one čiji se glas manje (slabije) čuje, odnosno za djecu/mlade iz ranjivih skupina – u alternativnoj skrbi, s teškoćama u razvoju, nastanjenu u ruralnim sredinama, onu koja žive u uvjetima siromaštva itd. Uključiti djecu i mlade i omogućiti im da izraze svoje mišljenje, sudjeluju u odlučivanju i kreiranju svakodnevnog života od mikro (obitelj) do makro razine (javne politike), stvar je od posebnog javnog interesa i temeljne društvene odgovornosti. Sudjelovanje djece može doprinijeti boljem i demokratičnijem procesu i odlukama što će u konačnici poboljšati usluge namijenjene najranjivijim skupinama djece te omogućiti bolju zaštitu djece.

Uključivanje i participacija djece i mladih u procesu izrade Nacionalnog akcijskog plana (NAP) Jamstvo za svako dijete, jedno je od temeljnih načela rada na ovom dokumentu. U tom smislu, Ured UNICEF-a za Hrvatsku osigurao je šire konzultacije s različitim skupinama djece i mladih na razini Hrvatske.

Način i dinamika rada

Konzultacije s djecom i mladima provedene su u nekoliko povezanih faza, odnosno kroz piramidalni pristup koji je omogućio uključivanje većeg broja djece i mladih te osigurao mogućnost sudjelovanja različitim skupinama djece i mladih, poštujući načela inkluzivnosti i pravičnosti. U konzultacijama s mladima su se slijedila načela i preporuke iz *Smjernica za sudjelovanje djece i mladih u savjetodavnim tijelima, radnim grupama i na sastancima* (Ured UNICEF-a za Hrvatsku, 2021) te *Smjernica o sudjelovanju djece i adolescenata kao dio Faze III Projekta Jamstvo za svako dijete* (Guidance on Child and Adolescent Participation as part of Phase III of the preparatory action for a European Child Guarantee, UNICEF, 2021). Adolescenti i mladi – članovi Savjetodavnog odbora za dječju participaciju Ureda UNICEF-a za Hrvatsku, UNICEF-ovi mladi ambasadori za prava djece i mladih te mladi iz Međimurske županije koji su sudjelovali u UNICEF-ovom programu za izgradnju vještina za 21. stoljeće *UPSHIFT*, raspravljali su o prijedlogu ciljeva i prioriteta definiranih u nacrtu NAP-a. Nakon konzultacija, provedene su sljedeće aktivnosti:

A) Online anketa putem platforme **ZABUM voice** u kojoj su mladi mogli iznijeti svoje mišljenje o sljedećim temama:

1. *Tko su po tvom mišljenju ranjive skupine djece i mladih u Hrvatskoj? Posebno razmisli o zajednici u kojoj živiš i navedi konkretne primjere skupina djece za koju misliš da su ranjiva.*
2. *Koji su problemi djece i mladih u Hrvatskoj općenito u današnje vrijeme?*
3. *Koji su problemi djece i mladih u zajednici (sredini) u kojoj živiš, u tvom razredu, školi, susjedstvu?*
4. *Koji su po tvom mišljenju problemi i teškoće s kojima se susreću sljedeće skupine djece i mladih:*
 - a) *Djeca i mladi s teškoćama u razvoju*
 - b) *Djeca i mladi koji odrastaju u uvjetima siromaštva*
 - c) *Djeca i mladi pripadnici nacionalnih manjina*

- d) *Djeca i mladi koji odrastaju izvan vlastitih obitelji (npr. u domovima, odgojnim ustanovama, udomiteljstvu)*
 - e) *Djeca i mladi migranti i izbjeglice*
5. *Što je prema tvom mišljenju konkretno potrebno poduzeti da se riješe problemi ranjivih skupina djece i mladih. Navedi svoje konkretne prijedloge.*

B) Konzultacije s različitim grupama djece i mladih kroz UNICEF-ovu mrežu partnera / suradnika

Konzultacije s djecom i mladima provedene su tijekom veljače i ožujka 2022. kroz grupne razgovore, uz facilitaciju i vođenje odraslih mentora/voditelja korištenjem radnih materijala za konzultacije. Sve skupine djece i mladih u uvodnom su dijelu susreta informirane o inicijativi Europske komisije „Jamstvo za svako dijete“. Naglašeno je da se radi o inicijativi kojom se nastoji osigurati pristup temeljnim uslugama najranjivijim skupinama djece i mladih te da je Hrvatska jedna od sedam zemalja koja sudjeluju u pilot programu „Testiranje Jamstva za svako dijete u državama članicama EU-a“. Nadalje, djeci i mladima je pojašnjeno kako se u okviru „Jamstva za svako dijete“ izrađuju nacionalni akcijski planovi koji će se baviti problemima dječjeg siromaštva i socijalne isključenosti, a koji se razvijaju na temelju sveobuhvatnih aktivnosti i politika te dubinske analize nekoliko područja bitnih za život djece i mladih.

Mladima je objašnjeno da će nacionalni akcijski planovi poslužiti kao model za provedbu „Jamstva za svako dijete“ u drugim državama članicama EU-a. U samim konzultacijama s djecom i mladima se razgovaralo o pojedinim skupinama preporuka i ciljeva te su sudionici imali prilike pitati da im se pojasne određeni pojmovi, ciljevi i aktivnosti, dati svoj osvrt ili prijedlog koji se odnosi na potrebe djece i mladih na razini Hrvatske, njihovih lokalnih zajednica ili specifičnih grupa kojima pripadaju ili s čijim su problemima upoznati.

Važno je istaknuti kako su određene konzultacije s pojedinim skupinama djece i mladih bile usmjerene na neka specifična područja i teme koje su tim skupinama djece i mladih bile posebno važne.

Djeca i mladi su se rado i vrlo aktivno uključili u konzultacije što dodatno ukazuje na važnost i nužnost njihove aktivne participacije u kreiranju Nacionalnog akcijskog plana, ali i šire u savjetodavnim procesima i donošenjima javnih politika.

2. Rezultati i zaključci konzultacija s djecom i mladima

Rezultati provedenih konzultacija s djecom i mladima

Sudionici

Konzultacije su održane tijekom veljače i ožujka 2022. godine. U konzultacijama je sudjelovalo **60 djece i mladih u dobi od 12 do 25 godina**.

Rezultati

Djeca i mladi su iznosili svoje mišljenje o položaju ranjivih skupina djece i mladih u društvu kao i o prijedlozima poduzimanja mjera u okviru svakog pojedinog područja te su naglasili koja područja, ciljeve i mjere smatraju osobito važnima.

U nastavku su predstavljena objedinjena i sažeta razmišljanja mladih sudionika konzultacijskih skupina, strukturirana prema raspravljanim područjima.

Problemi ranjivih skupina djece i mladih

Kao **najranjivije skupine djece i mladih u Hrvatskoj prepoznate su sljedeće skupine:**

- djeca nacionalnih manjina, posebno djeca i mladi romske nacionalne manjine
- djeca migranti i izbjeglice
- djeca s teškoćama u razvoju, djeca s invaliditetom, djeca koja boluju od teških (malignih) bolesti, djeca s poremećajima prehrane, djeca kojima je narušeno mentalno zdravlje
- djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi – djeca u udomiteljskim obiteljima, djeca koja žive u domovima, djeca iz nefunkcionalnih obitelji čiji roditelji o njima ne brinu (zanemaruju ih, zlostavljaju), djeca u "miješanim" obiteljima u kojima je jedan od roditelja stranac, djeca u jednoroditeljskim obiteljima
- djeca koja žive u siromaštvu
- djeca žrtve vršnjačkog nasilja
- djeca s problemima u ponašanju
- djeca čiji su roditelji u zatvoru
- darovita djeca
- djeca u ruralnim područjima
- djeca na područjima pogođenim potresima
- djeca u ratom pogođenim područjima
- djeca pripadnici LGBTQ+ zajednice.

Posebno su ranjive one skupine djece i mladih kod kojih se radi o višestrukoj ranjivosti, odnosno o više čimbenika rizika koji se isprepliću i time negativno utječu na kvalitetu svakodnevnog života djece i mladih, kao i na teškoće u ostvarivanju njihovih prava (npr. djeca i mladi iz manjinskim etničkih skupina koji žive u uvjetima siromaštva).

Na generalnoj razini, djeca kao društvena grupa ranjivija su (od odraslih) jer ovise o odraslima i trebaju njihovu zaštitu i pomoć.

Problemi s kojima se susreću ranjive skupine djece i mladih

Generalno, o problemima djece i mladih društvu se nedovoljno govori pa su zbog toga sve ranjive skupine marginalizirane i u riziku od socijalne isključenosti. Izloženi su diskriminaciji i predrasudama što ih čini dodatno ranjivima. Često su suočeni s neprihvatanjem vršnjaka, ponekad i ismijavanjem, maltretiranjem, izoliranjem. Ne dobivaju dovoljnu podršku odraslih te često ne znaju kome se mogu obratiti za pomoć. Dojam je djece i mladih da donositelji odluka ne razumiju probleme najranjivijih društvenih skupina te ne odgovaraju adekvatno na probleme i potrebe djece i mladih, posebno onih u najranjivijim situacijama. Za djecu i mlade koji žive u uvjetima siromaštva problem su brojni troškovi koje njihove obitelji ne mogu podmiriti, pa se zbog toga osjećaju etiketiranima i isključenima. Odrastanje u siromaštvu donosi i druge teškoće, npr. nezaposlenost roditelja, stalna potraga za poslovima i niski prihodi čine roditelje napetima, pod stresom su ili su često odsutni, pri čemu djeca ne dobivaju potrebnu pažnju, a sve to otežava komunikaciju u obitelji i povećava rizik od sukoba pa i obiteljskoga nasilja.

Kroz konzultacije se pokazalo i kako se djeca i mladi iz ranjivih skupina boje izreći svoje mišljenje, teže izražavaju svoje stavove pa se često i sami isključuju iz društva.

Obrazovanje

Djeca i mladi iz svih konzultacijskih skupina podržavaju postavljene ciljeve i definirane preporuke u prijedlogu NAP-a, pri čemu posebnu važnost daju određenih ciljevima i preporukama, ovisno o svom specifičnom životnom iskustvu. S tim u vezi posebno će se navesti iskustva djece i mladih romske nacionalne manjine u odnosu na školovanje.

Prijedlozi djece i mladih o načinima na koje bi država mogla i trebala pomoći djeci i mladima iz ranjivih skupina i djeci i mladima u riziku od siromaštva su:

- dostupan i besplatan dječji vrtić
- za djecu koja žive u ruralnim područjima potrebno je osigurati prijevoz do vrtića
- djeca iz ranjivih skupina trebala bi imati prednost pri upisu u programe ranog i predškolskog obrazovanja
- izgradnja dovoljnog broj dječjih vrtića, ravnomjerno raspoređenih po različitim krajevima Hrvatske
- u školama bi se trebala osigurati zdrava i besplatna prehrana
- za djecu iz siromašnih obitelji treba osigurati plaćanje svih troškova vezanih uz školovanje – prehranu, prijevoz, izlete, školski pribor, izvanškolske aktivnosti
- u svim školama bi trebala postojati mogućnost produženog boravka kako bi djeca iz ranjivih skupina mogla učiti u školi, dobiti potrebnu pomoć, baviti se nekim slobodnim aktivnostima
- važno je da svako dijete u školi može dobiti podršku kad se loše osjeća ili se suoči s problemima
- važno je da stručni suradnici i učitelji znaju pružiti podršku ranjivim učenicima
- smanjivanje nejednakosti među učenicima u školi

- organizirati edukacije za učitelje i nastavnike kako bi prepoznali ranjivo dijete, bolje razumjeli što je inkluzija i prihvaćanje, i kako bi i oni utjecali na ostale učenike i cjelokupnu atmosferu u školi
- osigurati u školama dodatnu pomoć u učenju (*instrukcije*) za učenike iz ranjivih skupina
- škola bi trebala pružati informacije za djecu i mlade iz ranjivih skupina o njihovim pravima i mogućnostima koje imaju, kako u školi, tako i izvan nje
- u školama treba raditi na tome da se gradi povjerenje među djecom i odraslima i da se razgovara o problemima s kojima se učenici susreću
- djecu iz ranjivih skupina potrebno je dodatno poticati i motivirati na izražavanje svog mišljenja i participaciju.

Detaljnije informacije o načinu suočavanja s problemima u obrazovnom sustavu, koje proizlaze iz definiranih ciljeva i preporuka, dali su učenici romske nacionalne manjine iz Međimurske županije koji su, temeljem vlastitih iskustava upozorili na prepreke s kojima se susreću u obrazovnom sustavu. Mladi romske nacionalne manjine posebno ističu važnost školskih izleta budući da im je to često jedina prilika da putuju i upoznaju se s drugim krajevima Hrvatske. U odnosu na njihovu participaciju u školu, navode da niti jedan učenik ne sudjeluje u radu vijeća učenika te sličnim proaktivnim učeničkim tijelima gdje se raspravlja o potrebama djece i mladih i gdje se donose odluke. Navode kako oni sami ne sudjeluju u vijećima učenika jer uglavnom nisu zainteresirani ili nisu dovoljno informirani o tome što se točno radi na vijećima i kako oni mogu doprinijeti.

Mladi ističu i kako bolji uspjeh i bolje mogućnosti imaju oni mladi romske nacionalne manjine čiji su roditelji zaposleni, imaju riješeno stambeno pitanje te je riječ o obiteljima s manje djece. Učenici romske nacionalne manjine koji dolaze iz obitelji u kojima su roditelji nezaposleni, nemaju adekvatne stambene uvjete te u obitelji ima više djece, naglašavaju da nemaju prostora i mogućnosti za učenje, da ne jedu dovoljno te da nemaju podršku roditelja u obrazovanju.

Socijalne usluge u zajednici

Ključni problemi u odnosu na socijalne usluge u zajednici vezani su uz nedovoljan broj različitih socijalnih usluga koje su potrebne djeci, mladima i njihovim obiteljima. Djeca i mladi koji su sudjelovali u konzultacijama podržavaju sve navedene ciljeve i prioritete te dodatno ističu i sljedeće:

- osigurati dobre socijalne usluge u svim zajednicama – otvarati Centre za obitelj, za djecu i mlade u zajednicama (npr. mladi iz Dječjeg gradskog vijeća Velike Gorice ističu primjer Centra za djecu, mlade i obitelj u svojoj zajednici koji je dostupan i otvoren svima i u kojem su sve usluge besplatne)
- stručnjake koji su zaposleni u sustavu socijalne skrbi treba motivirati i potaknuti da vrate povjerenje onih koji su najranjiviji
- ranjive skupine teško dolaze do usluga i zbog toga što ne poznaju sustav (obrazovanja, socijalne skrbi, zdravstva itd.) dovoljno dobro te nemaju adekvatne informacije. Stoga im je potrebno osigurati pomoć i podršku u pronalaganju usluga koje su njima potrebne, kao i informacije o onome što im je dostupno
- za mlade koji izlaze iz udomiteljstva i drugih oblika alternativne skrbi nužno je osigurati stanovanje i školovanje (što će im omogućiti zapošljavanje), jer im je to jedina prilika za osamostaljivanje
- u području udomiteljstva potrebno je motivirati građane da postanu udomitelji, ali i nadzirati postojeće udomiteljske obitelji kako bi se izbjegli slučajevi neadekvatne brige i skrbi o djeci

- osigurati bolju evidenciju o potrebama obitelji prilikom raspodjele pomoći siromašnima kako bi je dobili svi oni koji ju zaista trebaju
- u osiguranju socijalne skrbi različiti resori trebaju bolje međusobno surađivati (npr. sustav socijalne skrbi i obrazovanja) te se bolje povezivati s humanitarnim udrugama.

Zdravstvo

Većina djece i mladih slaže se da su određene zdravstvene usluge nedostupne velikom broju djece i mladih što je uvjetovano mjestom (zajednicom) u kojoj žive. Ranjivim skupinama djece i mladih te su usluge još teže dostupne. Mladi sugovornici smatraju da u Hrvatskoj nema dovoljno pedijatara i specijalista školske medicine (ali i ortodonata, logopeda, edukacijskih rehabilitatora, dječjih i adolescentnih psihijatara), a posebno ih nedostaje u ruralnim područjima. Dio mladih upozorava i na rizik kasnog otkrivanja malignih bolesti kod djece i mladih, posebno onih koji žive u manje urbanim sredinama, kao i na probleme i troškove smještaja roditelja i djece prilikom liječenja od malignih bolesti.

Mladi romske nacionalne manjine iz Međimurske županije komentiraju da ne znaju što im se točno događa kad su bolesni, te da nemaju dovoljno informacija što bi trebali učiniti u situacijama kada poboljšavaju. Ističu da rado sudjeluju u radionicama koje organiziraju stručni suradnici u školama, jer mnogo toga nauče i dobiju korisne informacije (o tome kako se nositi s nekim problemima, s emocijama i sl.).

Prijedlozi djece i mladih:

- osigurati pedijatre i liječnike školske medicine za djecu i mlade u ruralnim područjima – npr. putem mobilnih timova ili mobilnih liječnika (poput mobilne mamografije)
- poboljšati informiranost o zdravlju, očuvanju zdravlja i načinima postupanja u slučajevima zdravstvene potrebe – putem edukacije i informiranja u školi
- organizirati edukacije o spolno-reproduktivnom zdravlju i mentalnom zdravlju u školi putem prilagođenih, zanimljivih i slikovitih obrađivanja teme zdravlja (npr. putem radionica)
- posebnu pažnju treba posvetiti mentalnom zdravlju djece i mladih – npr. organizirati kampanje o mentalnom zdravlju, na zdravstvenom odgoju govoriti više o mentalnom zdravlju, destigmatizirati ovu važnu temu
- osigurati besplatna savjetovališta za zaštitu mentalnog zdravlja u svim zajednicama, lako dostupna i otvorena, bez uputnica i posebnih procedura
- organizirati edukacije za roditelje o mentalnom zdravlju djece i mladih.

Prehrana

Djeca i mladi sudionici konzultacija slažu se da je pravilna prehrana izuzetno važna za svu djecu od najranije dobi. Podržavaju ciljeve i preporuke u prijedlogu NAP-a i naglašavaju nekoliko ključnih mjera:

- o pravilnoj prehrani trebalo bi se učiti već od najranijeg djetinjstva te je potrebno započeti s edukacijom i praktičnom primjenom u dječjim vrtićima
- važno je nastaviti brinuti o pravilnoj prehrani, ali i kontinuirano je osiguravati kroz cijelo školovanje – u osnovnoj i srednjoj školi
- informirati i educirati roditelje o pravilnoj prehrani

- izgraditi (ili preurediti) prostore u školama u školske blagovaonice i menze u kojima će se nuditi zdrava i ukusna hrana
- učenicima koji žive u teškim socijalnim uvjetima treba osigurati besplatnu prehranu
- važno je voditi računa o djeci i mladima koji imaju posebne režime prehrane zbog alergija ili drugih zdravstvenih teškoća
- potrebno je povezati pravilnu prehranu s edukacijom o poremećajima prehrane i nametnutim standardima ljepote koje prezentiraju mediji.

U skupini učenika romske nacionalne manjine mnogi su istaknuli da im je jako važan obrok u školi, a neki od njih napominju da im je to jedini konkretan obrok u danu. Mladi navode kako im je obrok najbolji dio nastave (boravka u školi) te da nakon njega bolje uče.

Stanovanje

Djeca i mladi smatraju da je prikladan prostor za život nužan za svaku obitelj te se slažu se ciljevima i preporukama o potrebi osiguravanja primjerenog stanovanja za obitelji u riziku od siromaštva. U odnosu na primjereno stanovanje mladi daju sljedeće prijedloge:

- primjereno stanovanje je osnovna potreba svakog čovjeka i svake obitelji i država bi trebala osigurati dom i smještaj za sve one koji žive u uvjetima siromaštva
- sve ranjive skupine trebale bi imati prednost kod stambenog zbrinjavanja – posebno se to odnosi na obitelji s većim brojem djece, djece sa zdravstvenim teškoćama ili teškoćama u razvoju
- jedan od prioriteta treba biti osiguravanje stanovanja za mlade koji izlaze iz sustava alternativne skrbi.

Učenici romske nacionalne manjine posebno su se osvrnuli na važnost adekvatnih stambenih uvjeta, posebno u smislu imanja dovoljno prostora za sve članove obitelji (budući da uglavnom dijele sobu s članovima obitelji, braćom i sestrama). Nadalje navode kako je važno da u kućanstvu imaju perilice za rublje i druge kućanske aparate te računalo. Osim toga, nekoliko učenika je istaknulo da im je u školi bolje nego kod kuće, budući da je u školi toplo, a kod kuće hladno. Nekoliko je učenika reklo da živi u drvenim kućama u kojima nema struje i vode te da im nedostaje prostora. Mnoge od njihovih kuća udaljene su od ceste i škole. Neka djeca navode kako nemaju vlastiti krevet, već ga dijele s braćom, što utječe na njihovu kvalitetu spavanja.

Rezultati provedene ZABUM voice online ankete

Sudionici

Online anketu „Jamstvo za svako dijete – što djeca i mladi misle“ proveli su Ured UNICEF-a za Hrvatsku u suradnji s Mrežom mladih Hrvatska u periodu od 21. 02. 2022. do 27. 02. 2022. godine te su 183 osobe u dobi od 16 do 25 godine u potpunosti ispunile anketu.

1. Dob ispitanika i ispitanica

Od ukupnog broja ispitanika/ca, odnosno 183 osobe, u dobi od 16 do 19 godina je bilo 71,6% ispitanika/ca (131 osoba) i 28,4% ispitanika/ca (52 osobe) u dobi od 20 do 25 godina.

2. Rod ispitanika i ispitanica

Od ukupnog broja ispitanika/ca (N=183), 78,7% je ženskog roda, 19,7 % je muškog roda, dok se 1,6% osoba opisuje na neki drugi način (ne binarni).

3. Mišljenje o konkretnim primjerima ranjivih skupina djece i mladih u Hrvatskoj, s posebnom pažnjom na zajednicu u kojoj osoba živi

U prvom opisnom pitanju otvorenog tipa, ispitanici/ce su mogli navoditi svoje mišljenje o tome tko su ranjive skupine djece i mladih u Hrvatskoj. Ukupno su 183 osobe odgovorile na ovo pitanje i navele konkretne primjere skupina djece za koju smatraju da su ranjiva.

Tablica 1. prikazuje kategorije odgovora nastavno na opisne odgovore ispitanika/ica, pri čemu su pojedini ispitanici u svom odgovoru navodili i po nekoliko ranjivih skupina djece i mladih (ukupno 339).

Tablica 1.

Broj odgovora	Postotak	
64	18,9	Djeca slabijeg imovinskog i financijskog statusa
50	14,7	Djeca i mladi s posebnim potrebama te poteškoćama u razvoju (fizičkim poteškoćama, invaliditetom, poteškoćama nastalim u razvoju)
49	14,5	Djeca i mladi pripadnici nacionalnih manjina (najviše Romi)
19	5,6	Djeca bez roditeljske skrbi ili bez adekvatne roditeljske skrbi
15	4,5	Djeca i mladi samohranih i razvedenih roditelja
15	4,4	Djeca i mladi žrtve nasilja (nasilja u obitelji, vršnjačkog nasilja)
13	3,8	Djeca i mladi smješteni i odrasli u domovima za nezbrinutu djecu i koji jesu ili su bili pod socijalnom skrbi
12	3,6	Djeca i mladi drugih kultura, rasa ili i vjeroispovijesti
12	3,5	Djeca koja se po nečemu razlikuju od svojih vršnjaka/inja (npr. izgled, pretilost, obrazovna uspješnost, mišljenje, introvertnost, emocionalna osjetljivost)
11	3,2	Sva djeca i mladi su ranjiva skupina bez obzira na dub ili drugo obilježje
11	3,3	Djeca i mladi pripadnici/ce LGBTIQ+ populacije ili LGBT roditelja
10	2,9	Djeca i mladi sa zdravstvenim problemima
9	2,7	Djeca u dobi od 4 do 20 godina
6	1,7	Djeca predškolske dobi i osnovnoškolske dobi
6	1,8	Srednjoškolska djeca
6	1,8	Djeca i mladi izbjeglice i tražitelji azila
6	1,8	Djeca disfunkcionalnih obitelji (problematičnih roditelja, odnosno s raznim obiteljskim problemima)
6	1,8	Djeca koja provode previše vremena u online svijetu
5	1,5	Djeca i mladi iz ruralnih područja
4	1,2	Djeca čiji su roditelji ovisnici
3	0,9	Višečlane obitelji (veći broj djece u obitelji)
3	0,9	Ne znam
2	0,6	Djeca i mladi koji završavaju obrazovanje su u riziku od ne pronalaska posla (s

		naglaskom na one koji ne upisuju studij)
1	0,3	Djeca iz područja pogođenih potresom
Ukupan broj odgovora		339

4. Mišljenje o općenitim problemima djece i mladih u Hrvatskoj

U drugom opisnom pitanju otvorenog tipa, ispitanici/ce su mogli navoditi svoje mišljenje o tome koji su problemi djece i mladih u Hrvatskoj općenito u današnje vrijeme. Ukupno su 183 osobe odgovorile na ovo pitanje i navele konkretne probleme djece i mladih u današnje vrijeme.

Tablica 2. prikazuje kategorije odgovora nastavno na opisne odgovore ispitanika/ica, pri čemu su pojedini ispitanici u svom odgovoru navodili i po nekoliko problema djece i mladih (ukupno 284).

Tablica 2.

Broj odgovora	Postotak	
30	10,6	Siromaštvo i slabo financijsko (novčano) stanje
28	9,9	Prevelik udio vremena proveden online (društvene mreže) što šteti djeci i mladima te dovodi do ovisnosti i razvoja nerealne slike o sebi i svijetu
23	8,1	Vršnjačko maltretiranje i nasilje - fizičko i psihičko
15	5,3	Nesiguran, nekvalitetan i zastario sustav obrazovanja
15	5,3	Nesigurno tržište rada, nedovoljan broj radnih mjesta, velika nezaposlenost mladih
14	4,9	Neshvaćenost i nerazumijevanje osuđivačke okoline
14	4,9	Preveliki pritisci društva, škole, roditelja (što dovodi do stresa i anksioznosti)
14	4,9	Narušeno mentalno zdravlje (prisutnost mentalnih poteškoća i psihičkih problema)
14	4,9	Stvaranje (različitih) ovisničkih navika (korištenje opojnih sredstava – alkohol, droge, kockanje)
10	3,5	Cyberbulling
10	3,8	Negativne crte ličnosti djece i mladih (nezainteresiranost, osornost, bezobraznost, manjak empatije)
9	3,2	Diskriminacija (s obzirom na dob, socio-ekonomski status, rod)
8	2,8	Neprihvatanje i odbacivanje od strane okoline (prijatelji)
7	2,5	Razvoj anomije i manjak socijalizacije
6	2,2	Nesigurnost i strahovi (od iskazivanja mišljenja, od neuspjeha)
6	2,1	Zanemarenost i nekvalitetan odgoj od strane roditelja
6	2,1	Pandemija koronavirusa (stres uslijed panedmije, obaveze nošenja maski, testiranja i sl.) i ograničenja u vidu socijalizacije
5	1,8	Izostanak podrške i ljubavi
5	1,8	Djeca i mladi nemaju pravo glasa

4	1,4	Nedovoljno komunikacije s roditeljima ili stručnim osobama
4	1,4	Loše vršnjačko društvo i okruženje
4	1,4	Nedovoljno izvan-nastavnog sadržaja koji nije besplatan (klubova za mlade, noćnih klubova)
4	1,4	Prevelika sloboda, nedovoljna educiranost o životu, lakomislenost
3	1,1	Nasilje u obitelji
3	1,1	Preveliki životni troškovi
3	1,1	Nefunkcionalnost državnih institucija (posebice socijalnog sustav)
3	1,1	Stambeno zbrinjavanje (ne mogućnost kupovine/najma nekretnine)
2	0,7	Prevelik negativan utjecaj medija
2	0,7	Online nastava
2	0,7	Neadekvatna, jednako nedostupna i skupa znanstvena skrb
2	0,7	Nedovoljna svjesnost o vlastitoj važnosti i vrijednosti (djeca i mladi)
2	0,7	Bez odgovora, ne zna
1	0,4	Potres
1	0,4	Politička nepismenost
1	0,4	Loša prometna povezanost ili količina prometnih linija (posebice u ruralnim i manjim mjestima)
1	0,4	Nedovoljan broj vrtića te prijedlog uvođenja jednake cijene crtića za sve (bez obzira na visinu prihoda kućanstva)
1	0,4	Nema dovoljno poticaja za razvoj mladih obitelji
1	0,4	Pretilost
1	0,4	Nedostatak seksualne edukacije u okviru odgojno-obrazovnog sustava
Ukupan broj odgovora		284

5. Problemi djece i mladih unutar zajednice (sredine) u kojoj ispitanik/ica živi (razred, škola, susjedstvo)

U trećem opisnom pitanju otvorenog tipa, ispitanici/ce su mogli navoditi svoje mišljene o tome koji su problemi djece i mladih njihovoj zajednici, razredu, školi ili susjedstvu. Ukupno su 183 osobe odgovorile na ovo pitanje i navele konkretne probleme djece i mladih u današnje vrijeme.

Tablica 3. prikazuje kategorije odgovora nastavno na opisne odgovore ispitanika/ica, pri čemu su pojedini ispitanici u svom odgovoru navodili i po nekoliko problema djece i mladih (ukupno 234).

Tablica 3.

Broj odgovora	Postotak	
27	11,5	Vršnjačko nasilje (fizičko i verbalno) i diskriminacija
18	7,7	Loše mentalno zdravlje (najviše se navodi stres)
17	7,3	Loš i nekvalitetan obrazovni sustav koji mlade ne priprema za tržište rada, ne

		priprema za život (ne uči životnim vještinama, loše stručne prakse), a samo izaziva stres
16	6,8	Financijska i materijalna nestabilnost
13	5,6	Siromaštvo
12	5,1	Osuđivanje, odbacivanje i predrasude o mladima
12	5,1	Ne znam, bez odgovora
11	4,7	Nesigurnost i nemogućnost pronalaska zaposlenja
11	4,7	Različiti oblici ovisnosti
10	4,3	Ovisnost o društvenim mrežama i plavim ekranima
8	3,4	Manjak besplatnih sadržaja za zabavu i kvalitetno provođenje slobodnog vremena
8	3,4	Narušeni obiteljski odnosi i obiteljsko okruženje
7	3,0	Previsoka očekivanja i pritisci djece i mladih od obitelji i škole (školski uspjeh, brz pronalazak prvog zaposlenja i sl.)
6	2,6	Nezainteresiranost i inertnost za obrazovanje što dovodi do manjka znanja
6	2,6	Djeca i mladi su neodgojeni i nekulturni
5	2,1	Homofobija, rasizam, seksizam mladih prema drugima
5	2,1	Negativan utjecaj vršnjaka na ponašanje i odbacivanje <i>neprihvaćenih/različitih</i>
4	1,7	Cyberbullying
4	1,7	Nekvalitetni profesori/ice u školama
4	1,7	Nedostatak slobodnog vremena
4	1,7	Premalo zajedničkog druženja (uslijed razdvojenosti, pandemije, itd.)
3	1,3	Preopterećenost obavezama
3	1,3	Manjak druženja i socijalizacije
2	0,9	Nasilje od odraslih osoba
2	0,9	Manjak ili neadekvatna stručna pomoć (u školi, unutar zdravstvenog sustava)
2	0,9	Stambena nesigurnost (nemogućnost najma ili kupovine nekretnine)
2	0,9	Opterećenost materijalnim stvarima ili izgledom
2	0,9	Djeci i mladima se ne pridaje dovoljno pažnje i važnosti, nedostatak razumijevanja potreba djece i mladih
2	0,9	Loša prometna povezanost ruralnih sredina
2	0,9	Osobni problemi (manjak samopouzdanja)
1	0,4	Prevelik utjecaj medija na mlade
1	0,4	Ispadanje iz obrazovnog sustava
1	0,4	Nezainteresiranost djece i mladih
1	0,4	Problemi oko skrbištva djece
1	0,4	Nedovoljno vršnjaka u zajednici, mjestu stanovanja
1	0,4	Zagađenost prirode u okruženju stanovanja
Ukupan broj odgovora		234

6. Mišljenje ispitanika/ica o problemima i teškoćama s kojima se susreću djeca i mladi s teškoćama u razvoju

U četvrtom opisnom pitanju otvorenog tipa, ispitanici/ce su mogli navoditi svoje mišljene o tome koji su problemi i teškoće s kojima se susreću djeca i mladi s teškoćama u razvoju. Ukupno su 183 osobe odgovorile na ovo pitanje i navele konkretne probleme i teškoće.

Tablica 4. prikazuje kategorije odgovora nastavno na opisne odgovore ispitanika/ica, pri čemu su pojedini ispitanici u svom odgovoru navodili i po nekoliko problema i teškoća djece i mladih s teškoćama u razvoju (ukupno 248).

Tablica 4.

Broj odgovora	Postotak	
59	23.8	Zlostavljanje, maltretiranje i ismijavanje
52	21.0	Neprihvaćenost, odbačenost i isključivanje iz društva i zajednice
21	8.5	Sveopća diskriminacija i predrasude
15	6.0	Prisutnost niskog samopouzdanje, osjećaja sram, straha od neprihvaćanja
12	4.8	Nerazumijevanje problema i potreba djece i mladih s teškoćama u razvoju što dovodi do nemogućnosti prilagodbe istima
8	3.2	Asocijalnost (teško pronalaze prijatelje/ice ili se uklapaju u društvo)
8	3.2	Neprikladnost infrastrukture (objekata, javno-prijevoznih sredstava i parkova) za osobe s teškoćama u razvoju
7	2.8	Financijske poteškoće i siromaštvo roditelja/skrbnika (manjak novca za nabavku opremu, liječenje, itd.)
7	2.8	Neprikladnost školski program za djecu i mlade s teškoćama u razvoju
7	2.8	Izostanak podrške i ljubavi društva i okoline
7	2.8	Ne zna, bez odgovora
6	2.4	Izostanak obrazovanja druge djece i mladi o važnosti inkluzije djece s teškoćama u razvoju (<i>ispitanici prepoznaju potrebu za edukacijama i žele ih</i>)
5	2.0	Nedostatna podrška i uključenost od strane države
5	2.0	Nedovoljan broj osobnih asistenata i stručnjaka za djecu s teškoćama u razvoju
5	2.0	Posjeduju različita fizička ograničenja
4	1.6	Nerazumijevanje odgojno-obrazovnih djelatnika/ca za njihove potrebe i prilagodba programa
3	1.2	Nedovoljan izbor srednjih škola prilagođenih djeci i mladima s teškoćama u razvoju za upis nakon osnovnoškolskog obrazovanja
3	1.2	Nemogućnost ili otežano zapošljavanje
2	0.8	Podcjenjivanje mogućnosti i razvitka od strane drugih
2	0.8	Manjak edukacije za djecu i mlade s teškoćama u razvoju, ali i njihove skrbnike/ice o alatima i načinima kako se nositi s vlastitim problemima i izazovima
2	0.8	Nedovoljan broj programa i ustanova za druženje, provedbu aktivnosti s djecom i mladima s teškoćama u razvoju
2	0.8	Manjak informacija o sustavima podrške i vlastitim pravima

2	0.8	Otežana integracija i inkluzija za funkcioniranje u društvu
1	0.4	Neadekvatna zdravstvena skrb
1	0.4	Pandemija koronavirusa
1	0.4	Roditeljsko odbijanje postavljanja dijagnoze djeci s teškoćama u razvoju
1	0.4	Pretjerana zaštićenost od strane obitelji, nastavnika, prijatelja uz pretjerano divljenje
Ukupan broj odgovora		248

7. Mišljenje o problemima i teškoćama djece i mladih odraslih u siromaštvu

U petom opisnom pitanju otvorenog tipa, ispitanici/ce su mogli navoditi svoje mišljenje o tome koji su problemi i teškoće s kojima se susreću djeca i mladi koji odrastaju u uvjetima siromaštva. Ukupno su 183 osobe odgovorile na ovo pitanje i navele konkretne probleme i teškoće.

Tablica 5. prikazuje kategorije odgovora nastavno na opisne odgovore ispitanika/ica, pri čemu su pojedini ispitanici u svom odgovoru navodili i po nekoliko problema i teškoća djece i mladih odraslih u siromaštvu (ukupno 266).

Tablica 5.

Broj odgovora	Postotak	
74	27.8	Predrasude, osuđivanje i odbacivanje zbog situacije u kojoj se nalaze
45	16.9	Teški životni uvjeti i neposjedovanje osnovnih potrepština za život i školovanje (živjeti dostojanstven život)
31	11.7	Doživljavanje vršnjačkog nasilja (psihičko i fizičko)
18	6.8	Narušeno mentalno zdravlje
16	6.0	Zakinutost za različite adolescentske užitke (izlasci, izleti) i izvannastavne aktivnosti (sportske, muzičke, likovne)
15	5.6	Osjećaji izoliranost i manje vrijednosti te sram zbog situacije i uvjeta u kojima žive
13	4.9	Otežano školovanje zbog financijskih nemogućnosti
9	3.4	Nepripadanje vršnjačkom društvu i izostanak prijatelja
9	3.4	Nemogućnost nastavka viših razina školovanja zbog financijskih nemogućnosti (ulazak u NEET kategoriju)
6	2.3	Razvoj osjećaj inferiornosti i srama zbog nemogućnosti praćenja trendova i posjedovanja skupih materijalnih stvari (mobiteli, odjeća)
6	2.3	Ne zna, bez odgovora
5	1.9	Otežano osamostaljivanje u budućnosti
4	1.5	Zdravstveni problemi
3	1.1	Krivnja roditelja koji ne uče drugu djecu prihvaćanju djece pogođenih siromaštvom
3	1.1	Doživljavanje nasilja u obitelji

2	0.8	Razvoj različitih ovisničkih ponašanja
2	0.8	Prisila na rad djece i mladih koji odrastaju u siromaštvu
2	0.8	Manjak sustavne državne podrške i informacija kako izaći iz kruga siromaštva
1	0.4	Ljubomora spram drugih zbog boljih materijalnih uvjeta
1	0.4	Vlastito nezadovoljstvo i narušeno samopouzdanje
1	0.4	Nužna je pomoć djeci i mladima koji odrastaju u siromaštvu
Ukupan broj odgovora		266

8. Mišljenje o problemima i teškoćama s kojima se susreću djeca i mladi pripadnici nacionalnih manjina

U šestom opisnom pitanju otvorenog tipa, ispitanici/ce su mogli navoditi svoje mišljenje o tome koji su problemi i teškoće s kojima se susreću djeca i mladi pripadnici nacionalnih manjina. Ukupno su 183 osobe odgovorile na ovo pitanje i navele konkretne probleme i teškoće.

Tablica 6. prikazuje kategorije odgovora nastavno na opisne odgovore ispitanika/ica, pri čemu su pojedini ispitanici u svom odgovoru navodili i po nekoliko problema i teškoća djece i mladih pripadnika/ca nacionalnih manjina (ukupno 197).

Tablica 6.

Broj odgovora	Postotak	
50	25.4	Diskriminacija i predrasude o djeci i mladima pripadnicima nacionalnih manjina
46	23.4	Doživljavanje nasilja i zlostavljanja (fizičkog, psihičkog i verbalnog)
16	8.1	Ne zna, bez odgovora
10	5.1	Neprihvatanje kroz odbacivanje i isključivanje iz vršnjačkog društva ili društva općenito
10	5.1	Otežana integracija (u društvo, društvo vršnjaka/inja) i socijalizacija (npr. učenje hrvatskog jezika, običaja i sl.)
8	4.1	Doživljavanje rasizma i antisemitizma
8	4.1	Djeca i mladih su jednako prihvaćena kao i djeca/mladi većinskog stanovništva
7	3.6	Siromaštvo i financijska nestabilnost
7	3.6	Narušeno mentalno zdravlje (depresija, anksioznost) i samopouzdanje zbog odbacivanja i predrasuda
6	3.0	Manjak osjećaja pripadnosti i sram zbog vlastite nacionalne pripadnosti
5	2.5	Nerazumijevanje većinskog stanovništva o kulturi i običajima nacionalnih manjina
4	2.0	Otežano školovanje zbog nepoznavanja hrvatskog jezika
4	2.0	Predispozicija za otežane životne prilike tijekom pronalaska ili zadržavanja zaposlenja
4	2.0	Krivnja roditeljskog odgoja koji djecu i mlade uči mržnji i diskriminaciji nacionalnih manjina
3	1.5	Krivnja odgojno-obrazovnog sustava za nedovoljnu edukaciju o prihvaćanju

		nacionalnih manjina
3	1.5	Otežan život i integracija u hrvatsko društvo zbog nametnutih nacionalnih ili običaja, normi i pravila (npr. maloljetni brakovi)
2	1.0	Manjak okoline bliske kulturi, običajima i vjeri određene nacionalne manjine
2	1.0	Srpska nacionalna manjina posebice doživljava nasilje i odbacivanje
2	1.0	Neadekvatno i neprilagodljivo obrazovanje za sve nacionalne manjine
Ukupan broj odgovora		197

9. Mišljenje o problemima i teškoćama s kojima se susreću djeca i mladi koji odrastaju izvan vlastitog doma

U sedmom opisnom pitanju otvorenog tipa, ispitanici/ce su mogli navoditi svoje mišljene o tome koji su problemi i teškoće s kojima se susreću djeca i mladi koji odrastaju izvan vlastitog doma, kao što su domovi za nezbrinutu djecu, u odgojnim ustanovama, u udomiteljstvu. Ukupno su 183 osobe odgovorile na ovo pitanje i navele konkretne probleme i teškoće.

Tablica 7. prikazuje kategorije odgovora nastavno na opisne odgovore ispitanika/ica, pri čemu su pojedini ispitanici u svom odgovoru navodili i po nekoliko problema i teškoća djece i mladih koji odrastaju izvan vlastitog doma (ukupno 205).

Tablica 7.

Broj odgovora	Postotak	
39	19.0	Izostanak nužno potrebne roditeljske podrške i ljubavi
33	16.1	Osjećaj manje vrijednosti, odbačenosti, srama, nepripadanja
32	15.6	Doživljavanje diskriminacije i zlostavljanja
21	10.2	Narušeno mentalno zdravlje (depresija, usamljenost, bijes, traume) i razvoj emocionalne nestabilnosti
19	9.3	Ne zna, bez odgovora
15	7.3	Izostanak društvene i institucionalne podrške i razumijevanja
14	6.8	Razvijanje agresivnih i destruktivnih ponašanja te ovisnosti
12	5.9	Neizvjesna budućnost i životna stabilnost
6	2.9	Bez problema ili s vrlo malo su u odnosu na drugu djecu i mlade
5	2.4	Manjak nekvalitetnog i neadekvatnog odgoja i obrazovanja za djecu i mlade koji odrastaju izvan vlastitog doma
3	1.5	Siromaštvo i financijska nestabilnost
2	1.0	Neadekvatni domski ili udomiteljski uvjet brige i smještaja te nekvalitetno stručno osoblje bez ljubavi i pažnje
2	1.0	Manjkavost sustava socijalne skrbi koji bi treba brinuti i podupirati
2	1.0	Nedovoljan broj posvojiteljskih ili udomiteljskih obitelji te tromost sustava za udomljavanje/posvajanje
Ukupan broj odgovora		205

10. Mišljenje o problemima i teškoćama s kojima se susreću djeca i mladi migranti i izbjeglice

U osmom opisnom pitanju otvorenog tipa, ispitanici/ce su mogli navoditi svoje mišljenje o tome koji su problemi i teškoće s kojima se susreću djeca i mladi migranti i izbjeglice. Ukupno su 183 osobe odgovorile na ovo pitanje i navele konkretne probleme i teškoće.

Tablica 8. prikazuje kategorije odgovora nastavno na opisne odgovore ispitanika/ica, pri čemu su pojedini ispitanici u svom odgovoru navodili i po nekoliko problema i teškoća djece i mladih koji odrastaju izvan vlastitog doma (ukupno 216).

Tablica 8.

Broj odgovora	Postotak	
37	17.1	Odbacivanje i neprihvatanje djece i mladih migranata i izbjeglica kao manje vrijednih od ostatka društva
25	11.6	Diskriminacija i predrasude
23	10.6	Jezična i kulturna barijera za integraciju i socijalizaciju u društvo i školovanje
21	9.7	Siromaštvo i nedostatak osnovnih uvjeta za kvalitetan život
20	9.3	Ne zna, bez odgovora
19	8.8	Prisutnost osjećaja straha, tuge, depresije, izoliranosti i odbačenosti
18	8.3	Nasilje (fizičko, psihičko verbalno)
11	5.1	Prepoznata opća odbojnost i mržnja prema migrantima i izbjeglicama (ksenofobija)
10	4.6	Stambena nesigurnost (često beskućništvo)
6	2.8	Manjak okoline bliske njihovoj kulturi, običajima i vjeri (razvijanje osjećaja otuđenosti)
6	2.8	Otežano ili nemogućnost dobivanja azila ili državljanstva za nastavak života (krivnja države za ove probleme)
5	2.3	Otežane životne prilike u pronalasku zaposlenja i započinjanja/nastavka školovanja
4	1.9	Mržnja prema migrantima i izbjeglicama (kod ispitanika/ca)
4	1.9	Izostanak podrške i ljubavi od okoline
3	1.4	Manjak stabilnosti i rutine
2	0.9	Narušeno zdravlje zbog nezadovoljavajuće zdravstvene skrbi
2	0.9	Podcjenjivanje znanja, vještina i mogućnosti djece i mladih migranata i izbjeglica
Ukupan broj odgovora	216	

11. Konkretni prijedlozi rješenja problema ranjivih skupina djece i mladih

U posljednjem, devetom opisnom pitanju otvorenog tipa, ispitanici/ce su navoditi svoja mišljenja i prijedloge za konkretna rješenja problema ranjivih skupina djece i mladih. Ukupno su 183 osobe odgovorile na ovo pitanje i navele konkretne probleme i teškoće.

Tablica 9. prikazuje kategorije odgovora nastavno na opisne odgovore ispitanika/ica, pri čemu su pojedini ispitanici u svom odgovoru navodili i po nekoliko prijedloga za rješenje problema ranjivih skupina djece i mladih (ukupno 304).

Tablica 9.

Broj odgovora	Postotak	PRIJEDLOZI
EDUKACIJA (N=81)		
48	15.8	Uvesti edukaciju o različitim ranjivim skupinama djece i mladih (<i>građanski odgoj i obrazovanje</i>) u odgojno-obrazovnim ustanovama od najranije dobi kako bi se upoznali s njihovim potrebama i problemima, a s ciljem smanjenja diskriminacije, predrasuda, odbacivanja i nasilja prema drugačijim skupinama
12	3.9	Edukacija o ranjivim skupinama djece i mladih treba biti provedena inkluzivno kroz aktivno uključivanje i rad djece/mladih te uključivanje ranjivih skupina djece i mladih koji će putem vlastitog primjera educirati i razvijati empatiju kod drugih
5	1.6	Razvijanje i provedba raznih programa za educiranje ranjivih skupina djece i mladih
4	1.3	Uvesti dodatne edukacija stručnog i nastavnog osoblja u odgojno-obrazovnim ustanovama o radu s različitim ranjivim skupinama djece i mladih
3	1.0	Veća državna ulaganja u odgojno-obrazovni sustav
3	1.0	Uvesti srednjoškolsko obrazovanje obaveznim
3	1.0	Školsko i nastavno osoblje treba posebnu pažnju i vrijeme posvetiti različitim ranjivim skupinama djece i mladih
3	1.0	Rasteretiti školski sustav zastarjelim i nepotrebnim sadržajima te uvesti tematike važne za kvalitetno funkcioniranje u financijsko, društvenom, političkom i sl. svijetu
DRŽAVNA I POLITIČKA ODGOVORNOST (N= 45)		
11	3.6	Dodatno pojačati državnu brigu o, te zaštitu ranjivih skupina djece i mladih
6	2.0	Pooštriti ulogu i rad centara za socijalnu skrb u obavezi kontroliranja uvjeta u domovima za nezbrinutu djecu te kontroliranja udomiteljskih obitelji (infrastruktura, kvaliteta osoblja)
6	2.0	Žurno urediti cjelokupni sustav socijalne skrbi te zakone s ciljem osiguravanja svima jednakih mogućnosti i prava
5	1.6	Olakšati proces (uvjete, pravila) za posvajanja i udomljavanja djece i mladih te skratiti ovaj proces
4	1.3	Promijeniti trenutno stanje političke nezainteresiranosti za ove probleme i općenito promijeniti trenutno političko vodstvo

3	1.0	Uvesti strože kazne za kršitelje prava djece i mladih ranjivih skupina
3	1.0	Povećati broj vrtića i osnovnih/srednjih škola novom izgradnjom istih
3	1.0	Povećanje broja domova za nezbrinutu djecu
2	0.7	Prilagodba sve infrastrukture osobama s invaliditetom i djeci s teškoćama u razvoju
2	0.7	Razvijati prometnu povezanost manjih i udaljenijih mjesta s većim, urbanim sredinama
SENZIBILIZACIJA I OSVJEŠTAVANJE (N=40)		
19	6.3	Otvoreno i često razgovarati o problemima, diskriminaciji i nasilju kojeg doživljavaju različite ranjive skupine djece i mladih s ciljem razvoja empatije i rušenja predrasuda
10	3.3	Pitati djecu i mlade za mišljenje, probleme i rješenja koja će se potom provesti u djelo i konkretne rezultate
8	2.6	Raditi na razvoju empatije od vrtića do fakulteta kroz medije, društvene mreže, javne kampanje
3	1.0	Oštrije kažnjavati govor mržnje
FINANCIJSKA POMOĆ I STABILNOST (N= 33)		
25	8.2	Omogućavanje različitih oblika financijskih potpora djeci i mladima za zadovoljenje osnovnih životnih potreba (besplatni školski obroci, školske potrepštine, prijevoz do škole, vaučeri za hranu, vaučeri za režije i sl.)
5	1.6	Organiziranje različitih humanitarnih akcija i prikupljanja donacija za financijski nestabilne obitelji i djecu
3	1.0	Olakšati ostvarivanje socijalne pomoći
KUĆNI ODGOJ I OBRAZOVANJE (N=29)		
29	9.5	Edukacija roditelja o različitim ranjivim skupinama djece i mladih s ciljem destigmatizacije i prihvaćanja, ali i prenošenja naučenog na vlastitu djecu
INKLUZIJA I INTEGRACIJA (N= 25)		
14	4.6	Kontinuirano organiziranje različitih besplatnih inkluzivnih aktivnosti (koncerti, radionice) za povezivanje djece i mladih iz različitih ranjivih skupina s onima koji ne spadaju u ove skupine s ciljem razvoja empatije, ali i inkluzije – jednako u ruralnim i urbanim sredinama
4	1.3	Veći angažman društva oko integracije i rada na prihvaćanju
4	1.3	Omogućavanje različitih besplatnih aktivnosti za djecu i mlade koji ih se iz različitih razloga ne mogu priuštiti (izleti, sportske aktivnosti, zabavne i sl.)
3	1.0	Uvođenje uniformi u odgojno-obrazovni sustav čime bi se smanjila različitost među djecom i mladima
MENTALNO ZDRAVLJE (N= 22)		
16	5.3	Osigurati za djecu i mlade sustav pružanja besplatne i kvalitetne psihološke i emocionalne podrške u odgojno-obrazovnim ustanovama te izvan njih
3	1.0	Otvoreno i bez predrasuda razgovarati, educirati i osvještavati o tematici narušenog mentalnog zdravlja kod djece i mladih (kako u školama, tako i unutar obitelji)
2	0.7	Uvesti obavezu zaposlenja psihologa/inje u svakoj odgojno-obrazovnoj ustanovi
1	0.3	Pružiti mogućnost psihološke pomoći i podrške obiteljima ranjivih skupina

		djece i mladih
PRUŽANJE POSLOVNIH PRILIKA I MOGUĆNOSTI (N= 13)		
9	3.0	Omogućavanje i otvaranje većeg broja radnih mjesta za mlade ranjivih skupina kako bi im se dao poticaj za napredovanje i mogućnost za financijsko osamostaljivanje
2	0.7	Omogućavanje većeg broja radnih mjesta za roditelje koji su suočeni sa siromaštvom
2	0.7	Omogućavati poslove studentima ranjivih skupina za vrijeme trajanja semestra
POVJERENJE U RANJIVE SKUPINE DJECE I MLADIH (N= 5)		
5	1.6	Pružati priliku za iskazivanja vlastitih potencijala i izražavanje vlastitog mišljenja
ZDRAVSTVENA POMOĆ I NJEGA (N= 1)		
1	0.3	Omogućiti više sredstava za različita zdravstvena pomagala i zdravstvenu njegu
STAMBENA POMOĆ I PRILIKE (N= 1)		
1	0.3	Otvaranje većeg broja ustanova za prihvat izbjeglica
BEZ ODGOVORA (N= 9)		
9	3.0	Ne zna, bez prijedloga
Ukupan broj odgovora		304

„Informacije i stavovi sadržani u ovom dokumentu pripadaju autorima i ne odražavaju nužno službeno stajalište Europske unije. Niti institucije ni tijela Europske unije, niti bilo koja osoba koja djeluje u njihovo ime ne mogu se smatrati odgovornima za upotrebu informacija sadržanih ovdje.“

